

AJÁNLO

LUDASSY MÁRIA:
FEHÉR JAKOBINIZMUS. CHARLES
MAURRAS ÉS AZ ACTION FRANÇAISE.

Ludassy Mária új könyve az Action Française vezető ideológusának, Charles Maurras-nak politikai nézeteit ismerteti. Maurras integráló nacionalizmusa amellett, hogy a tekintélyelvűségre és a szociologikus jellegű antiszemitizmusra épít, egyesíteni kívánta azokat, akik akár a politikai jobb-, akár a baloldalhoz tartoztak, de elvetették az individualizmust, a demokráciát és az emberi jogokat. A tekintélyt és a rendet megtestesítő államfő – tanítja Maurras – „nem lehet egyszerűen a többség képviselője, de még a most élő franciák egyetemességének egyöntetű választása sem elég legitimáció. Meg kell személyesítenie a halott franciák milliárdjait, a születendő franciák végtelen számát, magával Franciaországgal kell egynek lennie.”

Maurras nem azért lépett fel Dreyfus-szal szemben, mintha álláspontja szerint valóban bűnös lett volna, hanem azért, mert úgy ítélte, egy egyén – ráadásul egy nemzetidegen, egy zsidó – jogainak érvényesítése érdekében lerombolják az állam és intézményei, különösen a hadsereg tekintélyét. Maurras-nak az volt a véleménye az emberi jogokról, amelyekről mindmáig azt hiszi a világ, hogy jelentős mértékben francia hozzájárulás az egyetemes politikai kultúrához, hogy zsidó próféták, Luther, anglofónok, mint Montesquieu és Voltaire, vagy idegen csavargók, mint Rousseau révén került Franciaországba.

Maurras gyűlölte a kereszténydemokráciát, mert az lehetségesnek tartotta a katolikus gondolat és a demokrácia együttélését, a keresztény univerzalizmus talaján áll, és mert az elesett egyént is, és nem csupán a nemzetet mint absztrakt közösséget kívánta segíteni.

Maurras a második világháború idején játszott politikai szerepéért börtönbe került. A börtön megerősítette nézeteiben, élete végén arról írt, hogy az idegengyűlölő nacionalizmus reneszánsza várható a világ minden részén.

Kétségtelen, hogy Maurras, ha élne, Közép- és Kelet-Európa 1989 utáni történetében számos példát találna tetele illusztrálására.

*(Kávé Kiadó,
Budapest, 1999.
108 oldal, 880 forint)*

TAMÁS GÁSPÁR MIKLÓS:
TÖRZSI FOGALMAK I-II.

A liberális rendszerváltás bölceleti megalapozói közül Tamás Gáspár Miklósnak sem jelent meg sokáig a szabad Magyarországon filozófiai írásait *ösz-szegyűjtő* kötete – idén tavasszal azután az Atlantisz két vastag kötetben adta ki e munkákat. Az első kötet a nemzet problematikájával foglalkozó dolgozatokat tartalmazza, míg a második szélesebb mezőben vizsgálódik, amikor a szabadelvűség alapvető kérdéseit elemzi.

Néhány korai írást leszámítva a szerző »konzervatív liberális« munkáit vehetjük kezünkbe ezzel a kötetrel. Az a törekvés szövi át ezen írásokat, hogy a jogállami forradalomban megszületett Magyar Köztársaság a múlt századi liberalizmus hagyományát felvállalva alapozza önmagát az alkotmányhoz hű honpolgári közösségre, a nemzetre.

Az Eötvös: a nyugat-keleti liberális című, könyvnyi terjedelmű tanulmány nyitja ugyan a második kötetet, sokak szerint azonban ez zárja a konzervatív szabadelvű korszakot TGM munkásságában. A civilizációért, a hitért, az erkölcsért: a polgárért aggódó honfiú, aki az emberi tökéletlenséggel próbált megbékélni, és a konzervativizmusba menekült – egyszer csak felordít a résztvevőtől. Nem akarja feloldani ezt az ellentmondást, hiszen lemondott az emberként, maga által elérhető teljességről. A részvét maga az, ami szemben minden gondolattal, élehetővé teheti az életet. Ha elbukott egyáltalán ez a szabadelvű kísérlet, azért bukott el, mert ez a részvét, „(h)át igen, ez elmúlt.”

*(Atlantisz Könyvkiadó,
Budapest, 1999.
383+451 oldal. 2695 forint.)*

RÁNKI VERA:
MAGYAROK – ZSIDÓK – NACIONALIZMUS.
A BEFOGADÁS ÉS A KIREKESZTÉS
POLITIKÁJA

Az Ausztráliában élő magyar szerző könyve röviddel a nagy sikerű angol nyelvű kiadás (The Politics of Inclusion and Exclusion. Jews and Nationalism in Hungary. Allen and Unwin, Sydney, 1999.) után jelent meg magyarul is. A könyv alapjául szolgáló doktori értekezés egyébként 1997-ben elnyerte az Ausztrál Szociológiai Társaság Jean Martin-díját,

amit két évente a legjobb társadalomtudományi értekezésnek ítélnék oda. A könyv talán legnagyobb értéke, hogy a Magyarországon jogi diplomát szerzett szerző fő témájának, a nacionalizmusnak és az antiszemitizmusnak tárgyalása során képes összekapcsolni a modern történetírást szociológiai, politológiai, jogi, pszichológiai és filozófiai elemzésekkel. Teszi mindezt az előszóban megvallott családi érintettség ellenére szigorúan tudományos tárgyilagossággal.

A könyv első fejezete a magyarok és a zsidók által a liberális korszakban egyidejűleg konstruált modern identitását vázolja fel, valamint a magyarok és a zsidók közötti kapcsolatot, kölcsönhatást. A második fejezet Magyarország társadalmi, politikai és gazdasági modernizációját írja le, és megvizsgálja azokat a körülményeket, amelyek a zsidók részvételét szükségessé tették a modernizációban, különös tekintettel a nacionalizmusnak, a liberalizmusnak és az emancipációnak a modernizációban játszott szerepére. A harmadik fejezet a magyar zsidó közösségnek a beolvastásra adott sajátos reakciójára, valamint a modernizáció egyetemesebb kihívásaira összpontosít. A negyedik fejezet a meghatározó történelmi eseményekkel, azoknak a magyar társadalomra és ethoszra gyakorolt hatásával foglalkozik, valamint a keresztény nemzeti elv és a fasizmus kialakulásával. Felvázolja a kirekesztés ideológiai hátterét, és annak első fázisát: az antiszemita ethosz kifejlődését. Az ötödik fejezet azt elemzi, hogy ezek a folyamatok milyen hatást gyakoroltak a zsidókra, megvizsgálva az asszimilációs sémákat, valamint a magyar zsidók ideológiai és politikai orientációját. A hatodik fejezet a kirekesztési folyamat utolsó két fázisát és a magyar zsidóság destrukcióját, az antiszemitizmus intézményesítését és a deportálást taglalja. Vizsgálja annak a zavarnak a jelentőségét, amelyet a fasizmus antimodernitás-szemlélete, a kapitalista gazdasági és politikai realitás szükségletei, a fennálló konzervatív (feudális) struktúrák közötti ellentmondás okozott. A hetedik fejezet a népi utolsó két fázisának bizonyos aspektusait vizsgálja, egyrészt a zsidótörvények hatásán és a zsidóknak a kirekesztéssel kapcsolatos reakcióján, másrészt a zsidó vezetőség és közösség holokauszt alatti dilemmáinak felvázolásán keresztül. A nyolcadik fejezet az 1945-öt követő három évvel foglalkozik, feldolgozva a vonatkozó asszimilációs mintákat és a nacionalizmus és az antiszemitizmus által vett irányt.

A könyv első fejezeteiben tárgyalt liberális „aranykorszakban” a „zsidókérdés” az asszimiláció társadalmi kontextusába és a „nemzeti kérdés” politikájába ágyazódott. Ezt az időszakot a befogadás politikája jellemzi. A következő fejezetek viszont a kirekesztés ethoszának időszakát tárgyalják, ami a nacionalizmusnak az irredentizmus agresszív bűvöletében való újra-

fogalmazásával vette kezdetét az első világháborút követően. Az asszimilációt megkérdőjelező és az emancipációt megszüntető Trianon utáni nyílt antiszemitizmus kirekesztő politikája végül a holokausztba torkollott. A kirekesztés máig tartó hatásait a szerző azzal magyarázza, hogy a huszadik századra a konzervatív, autoriter jobboldal és a nacionalizmus elkötelezte magát az antiszemitizmussal.

*(Új Mandátum Könyvkiadó,
Budapest, 1999.
200 oldal, 1200 forint)*

A BETEGEK JOGAI

Az elmúlt években Magyarországon is általánosan elfogadottá vált, hogy azoknak sem párolognak el az emberi jogaik, aki betegek lesznek, orvosi segítségre szorulnak, esetleg kórházba kerülnek. Sőt, éppen azért, mert állapotuk miatt kiszolgáltatott helyzetbe kerülnek, alapvető jogaik nagyobb védelmet, több garanciát kívánnak, mint rendes esetben. Ez a felismerés vezette az Országgyűlést 1997 decemberében, amikor elfogadta az új egészségügyi törvényt, amely önálló fejezetben sorolja fel a betegeket megillető jogokat és azok védelmének legfőbb biztosítékait. Most a legfontosabb teendő az, hogy az egészségügyben dolgozók és valamennyi állampolgár ismerje meg ezeket a jogokat.

A Vince Kiadó jelentős mértékben hozzájárult ennek a célnak a megvalósításához *A betegek jogai* című kötet megjelentetésével. A könyv első része az egészségügyi ellátásokról, az egészségügyi intézményekről, valamint a betegek és az egészségügyi dolgozók jogairól (és kötelességeiről) szól, elsősorban az egészségügyi törvény rendelkezései alapján, míg a második rész a társadalombiztosítási rendszert ismerteti, főként az egészségbiztosítás formáiról, legfontosabb szabályairól tájékoztat. A kötetet fogalomtár és terjedelmes tárgymutató teszi használhatóbbá.

A kötet akkor válna igazi kézikönyvvé, ha a második kiadása a jogszabályok rendelkezéseinek ismertetése és magyarázata mellett feldolgozná az új törvény alkalmazása kapcsán megjelenő konkrét jogértelmezési problémákat, a gyakorlatban előforduló tipikus jogvitákat és fontos jogeseteket is. Nem kétséges ugyanis, hogy a könyv első kiadása gyorsan elfogy a könyvesboltokból, ezért hamarosan gondoskodni kell újabb megjelentetéséről.

*(Vince Kiadó,
Budapest, 1999.
332 oldal, 1495 forint)*